

Зоряна Сенета^{1,2}

¹доктор філософії, асистент кафедри екологічної економіки та бізнесу,
Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна;

²доктор філософії, асистент кафедри автоматизованих систем управління,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4882-8646>

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Анотація. Україна володіє значним туристичним потенціалом. Унікальні природні умови і ресурси та потенційні можливості для розвитку туристичної сфери свідчать про те, що індустрія туризму в Україні є одним із ключових напрямів розвитку держави. Туристична галузь в Україні законодавчо визнана одним з основних напрямів розвитку національної економіки та культури. Пріоритетні напрями розвитку державної політики у сфері туризму повинні включати сталий підхід, який буде підтримуватися на місцевому, регіональному та міжнародному рівнях. Це дасть можливість створити сприятливі умови для розвитку сфери туризму в довгостроковій перспективі відповідно до міжнародних стандартів якості та з урахуванням європейських цінностей, що сприятиме підвищенню якості життя населення, гармонійному розвитку і консолідації суспільства, формування позитивного іміджу України у світі.

Ключові слова: туризм, сталий розвиток, індустрія туризму, природні умови і ресурси, туристично-рекреаційна діяльність.

Туризм є однією з ключових галузей економіки, що динамічно розвивається. Він виступає важливим елементом соціально-економічного розвитку та вважається однією з найпотужніших індустрій світу. Туристична сфера є джерелом доходів та створення нових робочих місць у багатьох країнах світу. Однак, попри динамічний розвиток і зростання економіки, туризм також може створювати певні негативні наслідки для стану навколишнього природного середовища, а саме: забруднення водних ресурсів, ґрунтів і океанів, зміна клімату, неефективне використання джерел енергії тощо [1].

Міжнародна комісія з довкілля та розвитку у доповіді «Наше спільне майбутнє» (1987 р.) наводить трактування поняття сталий розвиток. Під цим поняттям розуміється розвиток, який забезпечує потреби нинішнього покоління без втрат для майбутнього покоління забезпечити власні потреби. Також зазначено, що основними напрямками забезпечення сталого розвитку є: формування перспектив, що стосуються населення, навколишнього середовища, вирішення проблем енергетики, промисловості, населених пунктів і міжнародних економічних відносин в аспекті розвитку навколишнього середовища.

Сталий розвиток і досягнення нової якості соціально-економічного зростання визначені світовою спільнотою основними пріоритетами побудови сучасних моделей розвитку національних економік. Відповідно до Глобальних цілей сталого розвитку, затверджених на Саміті ООН, відбулось встановлення стратегічних рамок національного зростання й започатковано інклюзивний процес орієнтації сфер економічної діяльності в Україні до сучасних вимог та викликів. Забезпечення сталого розвитку туристично-рекреаційної сфери як динамічної форми торгівлі послугами та високорентабельної галузі національної економіки актуалізує питання формування ефективних і раціональних взаємодій серед усіх учасників ринку туристичних і рекреаційних послуг на засадах комплексного підходу та

системного вирішення питань розвитку альтернативних способів досягнення конкурентних переваг бізнесу, пов'язаного з туристичною та рекреаційною діяльністю [2].

Основними принципами сталого туризму є:

- стимулювання та задоволення потреб спілкуватися з природою;
- знайомство з живою природою і місцевими звичаями та культурою;
- запобігання негативному впливу на природу і культуру;
- зведення до мінімуму негативних наслідків екологічного і соціо-культурного характеру, захист навколишнього середовища;
- сприяння охороні природи і місцевого соціокультурного середовища;
- екологічна освіта;
- участь місцевих жителів і отримання ними доходів від туристичної діяльності, що створить для них економічні стимули для охорони природи;
- економічна ефективність та забезпечення соціально-економічного розвитку території;
- сприяння сталому розвитку відповідних регіонів [3].

У 2005 році Всесвітня туристична організація затвердила 12 цілей сталого розвитку туризму, серед яких:

- ефективне використання туристичного потенціалу територій;
- ефективність функціонування підприємств туризму та гостинності, у тому числі збереження робочих місць, незважаючи на сезонність та кризові ситуації;
- взаєморозуміння між підприємцями галузі та місцевими громадами;
- продумані стратегії розвитку туризму в регіонах з метою досягнення справедливого принципу розподілу економічних і соціальних вигод від туризму [4].

Варто зауважити, що сталий туризм вже давно є світовою тенденцією. Сталий розвиток туризму передбачає рівновагу трьох основних складових (рис.1).

Рис.1. Складові сталого розвитку туристичної сфери

Примітка. Розроблено автором на основі [5].

Протягом тривалого періоду багато науковців звертають увагу на низку проблемних питань, що стосуються сталого розвитку туризму України. Зокрема, серед них варто виокремити такі:

- недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази у сфері сталого розвитку індустрії гостинності та туризму в Україні;
- відсутність сучасної методології статистичного спостереження та необхідність коректного збору для аналізу статистичної інформації;
- відсутність підтримки зі сторони місцевих громад;
- нераціональність використання історично-культурної спадщини та необхідність підтримки збереженості й відтворення природного довкілля;
- незбалансованість соціальних і економічних механізмів використання туристичних і курортно-рекреаційних ресурсів;
- низький туристичний імідж України, обумовлений відсутністю розвитку національного ринку, державної підтримки цільових маркетингових заходів;
- низька якість послуг при високій ціні;
- недостатність висококваліфікованих кадрів, сезонність діяльності тощо [6].

Розвиток сталого туризму на сьогодні повинен враховувати ключові критерії, які вимагають формування та просування туристичного продукту, скерованого на конкретного споживача, який сьогодні є більш інформований щодо засад сталого розвитку, які у свою чергу визначають пріоритети розвитку людської цивілізації. Формування туристичного продукту у відповідності до потреб споживача вимагає запровадження ефективної системи реклами та маркетингу на регіональному, національному та міжнародному рівнях.

Для перспективного розвитку індустрії туризму необхідно орієнтуватися на успішний досвід провідних європейських держав та впроваджувати сталі туристичні практики. План заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України передбачає: інтеграцію національних туристичних стандартів у відповідність із міжнародними для підвищення привабливості туризму для іноземних гостей; створення сучасної системи управління туристичною галуззю, яка дозволить ефективно розподіляти ресурси та реалізовувати стратегії розвитку областей; впровадження програм, що враховують особливості регіонів, їхні культурні та природні цінності; створення механізмів спільного фінансування проєктів; створення централізованої бази даних, яка об'єднуватиме інформацію про всі туристичні об'єкти, послуги, гідів, маршрути тощо.

Сучасна концепція сталого туризму підкреслює обов'язковість збереження природної і культурної спадщини, охорону біорізноманіття, покращення екологічного, соціального і економічного стану регіонів України, які відвідують туристи. Сталий туризм повинен стати взірцем для реорганізації та екологізації всієї індустрії туризму.

Список використаних джерел:

1. Туризм. Сталий розвиток для України. URL: <https://sd4ua.org/golovni-temi-stalogo-rozvitku/turizm/>.
2. Сталий розвиток туризму та рекреації: сучасні виклики й перспективи для України : монографія / Н. В. Павліха, І. О. Цимбалюк, А. Ю. Савчук. Луцьк : Вежа-Друк, 2022.
3. Новицька С. Р. Екологічний туризм як пріоритетний напрямок сталого розвитку туристичної сфери. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. : Географія. 2013. № 2. С. 164-169.
4. Миронов Ю. Б. Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. "Управління розвитком соціально-економічних систем" (м. Харків, 15-16 червня 2022 р.) Харків: ДБТУ, 2022. 504 с. С.473-475.
5. Що таке сталий туризм і чому це важливо? https://lviv.travel/ua/news/staliy-turyzm-chomu-tse-vazhlyvo?srsId=AfmBOopgTIM_6_1WttOBfT22J1dvrD9abLXIIvF3SLBJK8s-W5pfL564F.
6. Столярчук В. Проблеми та перспективи сталого розвитку туризму в Україні. URL: <https://komprompol.rada.gov.ua/uploads/documents/31152.pdf#page=93>.